

MESINIK JA ÕPETAJA

Edas
E. 2804.87

MART REINIK 125

Kogu Eestimaa, eriti Tartu aiandus- ja mesindussõpradel on põhjust meenutada kooliõpetaja Mart Reinikut, kellel on suured teened meie aiandus- ja mesinduskultuuris.

Mart Reinik sündis 24. aprillil 1862 Viljandimaal Adavere valla Reinu talus rentniku peres. Lapsest peale tundis ta huvi mesilaste vastu. Sellest rääkis ta ise: «Kuue aasta vanuselt tutvusin ligemalt mesilastega. 1868. aasta talvel ostis isa onult pere mesilasi õlgtarus. Kevadel ei olnud mul suuremat lõbu kui kükitada taru juures ja vaadata mesilaste lendu, kuidas nad kollaste vahapükstega tarusse ruttasid.»

Pärast õpingu- ja õpetaja-aastaid, kui elujärg taas otsaga Tartusse jõudis, tegi 39-aastane kooliõpetaja uuesti mesindusega algust. Need on tema sõnad: «Mesinikuks sain 1901. aastal. Tõuke selleks andis Tartu linnakooli õpetaja A. Nikonovitš. Nikonovitš oli vilunud mesinik, kellelt ma paljugi õppisin mesilastega ümberkäimises. 1901. a. ostsin pere mesilasi pakktarus, millest samal suvel mesilased raamtarusse ümber ajasin.»

Mart Reiniku eestvõttel asutati Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi juurde 1907. aastal aiandus- ja mesilastepidamise osakond. Osakond korraldas oma liikmetele aianduse ja mesinduse kursusi, kus põhilektoriks oli M. Reinik. Ühiselt telliti seemneid, tööriistu ning peeti erialast nõu. Osakond nimetati 1923. a. ümber Tartu Aianduse-Mesinduse Seltsiks, mis tegutses kuni 1940. aastani. Selle seltsi töö jätkajaks on 1955. aastast peale EAMS-i Tartu osakond. Seega võib Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tartu osakond tähistada tänava õieti oma 80 aasta tegevust.

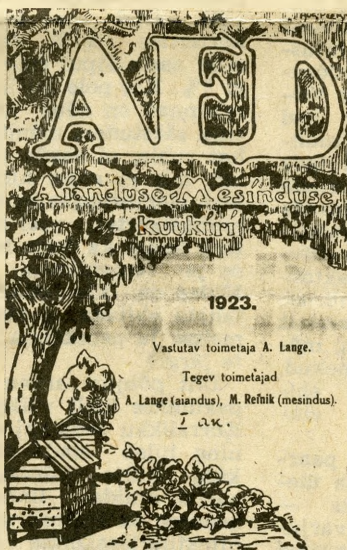
Mart Reinik oli ka üks neist, kelle algatusel loodi Eesti Aianduse-Mesinduse Keskseks, mis tegutses Tartus 1927—1933 ning viidi siis Tallinna. Keskseks korraldas oma konsultantide kaudu aianduse ja mesinduse nõuannet, koostas viljapuude standardsortimendi, organiseeris vaatlusmesilaste võrgu jne. Keskseks juhendas Eestis üle 30 aiandusorganisatsiooni ja selle esimeheks (1927—1940) oli Tartu Ülikooli aianduskatsejaama juhataja August Mätlik.

Mart Reiniku suureks tee-

neks tuleb pidada omaette aianduse-mesinduse kuukirja «Aiatoõleht» toimetamist Tartus 1907—1918. Suur osa selle kirjutisi, nõuandeid ja vastuseid on M. Reinikult endalt, kooliõpetajale omaselt selged ja korrektsed.

Kui Tartu Aianduse ja Mesinduse Selts 1923. aastal jätkas aianduse ja mesinduse kuukirja «Aed» väljaandmist, siis kutsuti taas M. Reinik selle mesindusosa toimetajaks. «Aed» ilmus Tartus 1923—1933 ning Tallinnas 1933—1940. Selle kõrval hakati välja andma ajakirju «Mesindus» (1935—1936), «Mesila» (1936) ja «Mesinik» (1937—1940), kus M. Reinik oli virgaks sulemeheks ja väsimatuks nõuandjaks. Seega töötas ta pidevalt 33 aastat aianduse ja mesinduse ajakirja toimetajana või toimetustliikmena.

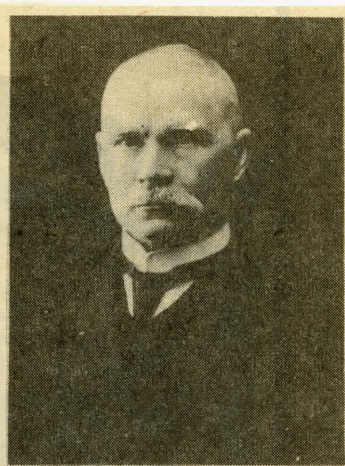
1941. aastast alates ühendati ajakirjas taas aiandus ja mesindus ning kuukiri hakkas ilmuma Põllutöö Rahvakomissariaadi väljaandena «Aed ja Mesila» nime all. Seda saadi aga kahjus välja anda kõigest 6 numbrit (viima-

Väljaandja: Tartu Aianduse ja Mesinduse Selts.

ne juunikuus, sest algas sõda). Nüüd on taas mitmel korral tõstatatud eestikeelse aianduse-mesinduse kuukirja väljaandmise tarvilikkus, sest ajakirja soovivad mitmekümned tuhanded huvilised. Leedulasel ja lätlastel on ometi sellised rahvuskeelsed ajakirjad olemas!

Kui 1911. a. sügisel avati Tartu lähedal Sakkapuu talus kaheaastase õppekursusega põllutöö- ja majapidamiskool tütarlastele, siis kutsuti sinna

mesindusõpetajaks Mart Reinik. Ka töötas ta Vahi põllutöö- ja aiamajanduskoolis mesindusõpetajana üle 20 aasta (1917—1937) ning oli sealsetel Tartu Aianduse-Mesinduse Seltsi poolt korraldatud kursustel mesinduslektor. Peale hulgalisi kirjutisi ilmus tema sulest õpik «Tegelik mesinik» (1937, 87 lk.).

Mart Reinik soovitas võtta mesitarus kasutusele madal-lai raam, sisemised mõõtmed 400×250 mm. Niisugune raam on tänapäevani kasutusel.

Mart Reinik tegi ka mõned terminoloogilised soovitusel. «Tehti otsuseks tarvitusele võtta mesipuu asemele — taru, mesipuu- ehk linnuaia asemele — mesila («Aiatoõleht» 1907/6). Need oskussõnad on saanud meile sellest alates üldkasutatavateks. Ta konstrueeris mesilaste söödanõu, millega saab anda lae kaudu sööta, s.o. nn. Reiniku söödanõu.

Mart Reinik oli Vanemuise 48 asunud algkooli juhataja. Tartu Aianduse-Mesinduse Seltsil polnud aga esialgu oma maja, kus koosolekuid ja loenguid pidada. Mart Reinik võimaldas koolimajas seltsil kasutada kahte tuba. Samas majas toimetati kuukirja «Aiatoõleht» ja hiljem ajakirja «Aed».

Arvestades nimetatud koolimaja suurt ajaloolist tähtsust meie aiandus-mesinduskultuuri arengus ning Mart Reiniku silmapaistvaid teeneid, aetas Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tartu osakond 1982. a. 10. keskkooli peahoone seinale mälestustahvli, millel on kiri «Selles majas töötas aianduse ja mesinduse arendaja ning koolijuhataja (1889—1929) Mart Reinik 1862—1940».

Prof. JÜRI KUUM, Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tartu osakonna esimees